

TERROR INDIVIDUAL I TERROR DE MASSES ¹

Lev Trotski

20 d'agost de 1936

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de:
<http://www.marxists.org/espanol/trotsky/ceip/escritos/Libro4/ContextHelp.htm>

Als bolxevics russos se'ns ha retret sovint el nostre terror. No em sembla oportú esplaiar-me una vegada més sobre els detalls del problema. Baste recordar que la fase de terror de la Revolució Russa únicament s'inicià quan les potències de l'*Entente* organitzaren insurreccions contra el poder soviètic amb diners i armes, de la mateixa manera que Hitler i Mussolini prepararen i recolzen la rebel·lió de Franco en l'actualitat. En aquest sentit, el "terror" revolucionari no és sinó l'ús de la força armada contra la força armada dels opressors i explotadors. Molt després de l'experiència de la Gran Revolució Francesa, Napoleó compregué que no pot haver-hi una gran commoció social sense guerra civil i, per consegüent, sense terror de masses. Però no es pot provocar una revolució a voluntat. Esclata (com digué una vegada Engels) com un cataclisme natural en la història humana. I en la sala de part no es poden discutir els avantatges i desavantatges dels dolors del part. El partit revolucionari tracta d'alleujar els dolors del part de la revolució, i reduir al mínim el consegüent vessament de sang. Si a Espanya hagués existit un partit revolucionari, la victòria popular estaria assegurada i, a més, els sacrificis serien força menors. Des del punt de vista històric, negar el terror és igual que negar la història.

No obstant, se sol utilitzar el terme "terror" per a referir-se a l'assassinat polític individual, que és quelcom completament distint. En la història de Rússia el terror individual exercí un paper important com a arma política d'un petit sector de la intel·lectualitat en lluita contra el tsarisme. La tendència marxista sorgí en la lluita frontal contra el mètode terrorista individual. No és casual que els marxistes tractaren de basar-se en l'evolució social, és a dir en el moviment que estava naixent, mentre que els intel·lectuals, aïllats de les masses, tractaven de provocar artificialment "la seua" pròpia revolució, sota la seua pròpia autoritat, llençant bombes.

El meu trànsit de la immaduresa a la maduresa política transcorregué en una atmosfera de lluita contra les il·lusions aventureres i terroristes. Entre 1897 i 1908 publicuí nombrosos articles i pronuncií molts discursos contra el terrorisme individual i a favor de la lluita de la classe revolucionària. En 1911,

quan aparegueren tendències terroristes en el proletariat vienès, Friedrich Adler, actual secretari de la Segona Internacional, em demanà que escrigués un article sobre el terrorisme, per a publicar-lo en el seu periòdic *Der Kampf* al novembre de 1911. Aquest article, que reivindique fins al dia d'avui, oposa la lluita de classes organitzada a l'aventurerisme terrorista. L'argument principal es pot sintetitzar de la manera següent: el terrorisme individual és il·lícit sobretot perquè les masses perden consciència de la seua pròpia importància, accepten la seua impotència i posen la seua atenció i esperances en el gran venjador i alliberador.

La ironia de la història ha volgut que Friedrich Adler, que en 1911 havia declarat la seua aprovació al meu article, cinc anys després, durant la guerra cometés un atemptat terrorista contra el primer ministre austríac Stuerghk. Tanmateix que jo simpatitzava amb Friedrich Adler, comparí el seu acte individualista, fruit de la desesperació, amb el mètode de Liebknecht, que durant la guerra sortí a una plaça pública de Berlín a repartir un manifest contra la guerra. El nostre mètode és el de Liebknecht, no el de Friedrich Adler.

Amb aqueix mateix criteri, no veig cap raó per a modificar la meua posició sobre el terrorisme individual. Si en la lluita contra el tsarisme critiquem l'assassinat de tal o qual ministre, o general, o del mateix tsar (i no perquè simpatitzàrem amb ells, per cert) i ens pronunciàrem per la insurrecció de masses contra el tsarisme, cap persona seriosa ens creurà capaços de recomanar o emprar avui aqueix mètode contra la burocràcia soviètica. La burocràcia soviètica, que podria anomenar-se l'aristocràcia soviètica, és certament el major perill social per al desenvolupament del país. Però només la pot reemplaçar l'avantguarda conscient de la classe obrera a través d'una lluita política de masses. Kirov, assassinat pel jove buròcrata Nikolaiev, ha estat reemplaçat immediatament pel buròcrata Jdanov. Hi ha centenars i milers d'aspirants, sempre disposats a ocupar el lloc vacant. En tots els casos, la premsa de Moscou parla de la preparació d'un atemptat contra Stalin. Però Stalin no és més que el *primus inter pares* (primer entre els seus iguals). Els cavallers dirigents es creuen faedors de la Història i benefactors irremplaçables de la Humanitat. En realitat, Stalin no és més que el representant de la casta dominant. La seua força li dóna força; la seua intel·ligència li dóna intel·ligència (millor dit, la seua astúcia li dóna astúcia). Poc canviaria amb l'eliminació de Stalin. Si les masses romanen passives i atomitzades, Molotov o un altre complirà les mateixes funcions i amb el mateix èxit.

El buròcrata individual tem el terrorisme. La burocràcia com casta aprofita tot atemptat terrorista. L'URSS ens subministra l'exemple més clar i horrible. A partir de l'assassinat de Kirov, la camarilla dominant afusellà centenars de persones i n'envià desenes de milers a la presó, l'exili o els camps de concentració. La lluita contra el terrorisme li serveix a la burocràcia com a

pretext per a ofegar tot intent d'oposició, tot pensament crític en el país i sobretot en el partit governant. Sota aquestes condicions, l'ús del terrorisme seria un suïcidi polític i físic en la seua forma més flagrant. Si els que estan en el poder a Moscou m'atribueixen semblants mètodes, això només demostra com ha disminuït el nivell polític en la Unió Soviètica. Aquesta falsificació tan insòlitàment grollera reflecteix en primer lloc a la capa dominant. Per això és important comprovar amb quina tenacitat la burocràcia reviu l'assassinat de Kirov. Açò demostra que els intents d'assassinat, almenys contra les figures més encimbellades, són rares excepcions; però demostra alhora que la burocràcia necessita aqueixos atemptats per tal de justificar i reforçar la seua pròpia autoritat. Açò explica l'estrany fet que, després d'un any i mig, es realitze una nova "versió" augmentada del mateix judici, cosa que ni tan sols Hitler s'atreu a fer amb el judici per l'incendi del Reichstag.

---

¹ "Terror individual i terror de masses.", *Lutte Ouvrière*, 5 de setembre de 1936.